

MULTICULTURALITAT I INTERCULTURALITAT A SANT JOAN DESPÍ

Per entendre aquests conceptes prèviament s'ha de conèixer el concepte de cultura, per tant cal saber què s'entén per **CULTURA**. La cultura consisteix en un sistema de creences, llengua, valors, costums, conductes i artefactes compartits pels membres d'una mateixa societat i que utilitzen de forma interactiva entre ells mateixos i amb el seu món i que, alhora, són transmesos de generació en generació a través de l'aprenentatge. La cultura no és estàtica, és canviant perquè s'adapta a unes altres cultures quan entra en contacte, ja sigui per solapament en el temps d'unes per d'altres, per convivència o bé perquè mai no passa de generació en generació amb els idèntics continguts.

Amb el temps i amb l'evolució del coneixement de la societat apareixen nous conceptes, com ara **MULTICULTURALITAT, PLURALISME CULTURAL, INTERCULTURALITAT I DIVERSITAT**.

Són conceptes i temes ineludibles en el marc social actual. Els fenòmens migratoris que s'han produït de forma intensa i global en el Món i, per tant, també en el nostre país en les últimes dècades, han fomentat l'arribada d'un alt nombre d'habitants provinents de diversos grups socioculturals, que han esdevingut ciutadans del nostre país i que ha afectat, alhora, en el nostre municipi. El nostre espai geogràfic s'ha convertit en un espai social multicultural. La **MULTICULTURALITAT** es defineix com l'existència de diferents cultures en un mateix espai geogràfic i social, però, tot i que cohabitin i coexisteixen, s'influeixen molt poc les unes a les altres. Acostumen a concentrar-se en uns mateixos barris per viure i sovint es creen "guetos", molt típic als països americans. Més endavant veurem com aquest fenomen, històricament, no és cap novetat, però sí ho és el concepte. En canvi, la **INTERCULTURALITAT** sí és un concepte i una realitat noves. Aquest concepte va sorgir en el camp educatiu i amb l'aportació d'altres àmbits com la sociologia, l'antropologia o la psicologia. De fet, tracta de superar les mancances del concepte de multiculturalitat com per exemple la interacció de diferents cultures entre si. La interculturalitat des de l'educació es fonamenta en la consideració de la diversitat humana, és a dir, intercanviar trets de diverses cultures per tal de donar oportunitats d'enriquir-se al nostre alumnat. Més tard i en conseqüència apareix el **PLURALISME CULTURAL**, un tipus d'ideologia o de model d'organització social que contempla la possibilitat de conviure harmoniosament en societat amb diferents cultures, és a dir, grups socials o comunitats ètniques que tenen una diferent llengua, religió, tradicions, costums, valors, etc. Però que valora molt positivament la diversitat sociocultural i té com a punt de partida que cap grup no té perquè perdre la seva cultura o identitat pròpia, ni cap grup o ètnia és superior a una altra.

Sant Joan Despí aposta per la Interculturalitat, per un Pluralisme Cultural i per una educació basada en la Diversitat Cultural, és a dir, per un projecte educatiu global que valori la diversitat i promogui la igualtat i equitat. Intercultural perquè els programes escolars i els projectes educatius recullen el pluralisme cultural

per desenvolupar en l'alumnat el gust i la capacitat de treballar en la construcció conjunta d'una societat des del respecte, la solidaritat i el diàleg entre grups culturals diversos.

Actualment el nostre municipi compta amb un nombre d'immigrants estrangers que, si bé no és força alt com en altres municipis, sí que és significatiu i, per tant, l'hem de tenir present. La majoria provenen del continent americà: Equador, Perú, Colòmbia, Bolívia, República Dominicana, Argentina i d'altres països americans; en menor grau segueix el continent Africà: el Marroc, Senegal, Gàmbia, Algèria i d'altres; a continuació Europa, sobretot de Romania, Polònia, Ucraïna, Rússia, ... i, finalment, d'Àsia, com ara Xina, Pakistan, Filipines i Índia.

Les percepcions o les imatges que tenim sobre aquests nous grups ètnics influeixen molt en la nostra conducta diària, per exemple en els nostres judicis, comportaments, etc. Però sobretot influeixen en conceptes tan importants com ara **ESTEREOTIP- PREJUDICI- DISCRIMINACIÓ**. D'aquests, és el d'ESTEREOTIP el que està més relacionat amb la percepció social i el que més mal fa al bon desenvolupament de la interculturalitat i diversitat.

Els estereotips tenen un caràcter reduccionista i simplista, perquè tracten de forma homogènia un grup determinat, sense tenir en compte les diversitats individuals.

Els estereotips són creences que actuen com a referent d'un grup i imatges simplificades compartides per moltes persones, que ens indueixen a percebre els altres no com a individus amb unes característiques pròpies i personals, sinó com a membres que pertanyen a un determinat grup. Aquests poden ser positius, negatius o neutrals.

Cal dir que dins d'una mateixa cultura existeixen diferències entre els seus individus a causa de la seva classe social, edat, sexe, estatus professional, etc. D'aquesta forma, no totes les persones d'un grup cultural expressen i reproduïxen uns mateixos comportaments o actituds o segueixen unes mateixes pautes que les del grup al qual pertanyen, ni manifesten el mateix sentiment d'identificació. Pensar així ens faria caure en el que hem comentat abans, en els estereotips culturals, de fet seria caure en el que Stanfield (1993) anomena "*la fal·làcia de la identitat monolítica*", que consisteix en concebre que no existeixen identitats diferents entre els membres d'un mateix grup.

La coexistència de diferents cultures en un mateix espai geogràfic genera conflictes i és normal, perquè conviuen persones amb una llengua diferent, costums, tradicions, hàbits, religió, etc. diferents. I no sempre és fàcil aconseguir una veritable CONVIVÈNCIA, perquè per això és necessari i imprescindible una bona dosi de TOLERÀNCIA I RESPECTE.

Abans hem comentat que la multiculturalitat no era cap novetat, doncs bé, si fem una mica d'història de Sant Joan Despí ho comprovarem. El nostre poble compta avui dia amb vestigis que demostren que ja va ser habitada durant la Prehistòria (Neolític), i que en el segle VII aC van arribar pobles comerciants com ara els **Fenícis** i, una mica més tard, al segle VI aC **els Grecs**, que s'hi van estar uns 400 anys. Aquests parlaven el

grec i tenien una religió politeïsta i, en tenir contacte amb la població indígena del nostre municipi, van provocar que es creés una nova cultura i poble: els **Ibers**, poble del Llevant que es va estendre per tot el Mediterrani com ara els "indigets" o els "laietans", i comercialitzaven amb els **Celtes** (cultura del nord-oest de la Península Ibèrica) i amb els **Vascons**, poble autòcton del nord de la Península Ibèrica, amb una llengua totalment diferent. Utilitzaven una mena de llengua escrita similar al grec, però que avui dia encara no s'ha sabut desxifrar. Més tard l'expansió dels **Romans** arribà a Sant Joan Despí, als voltants del segle II aC., i van aportar la religió cristiana i la llengua llatina. Al segle V, amb l'Edat Mitjana, es va produir la caiguda de l'Imperi Romà a causa de la invasió dels pobles bàrbars (bretons, angles, saxons, francs, sueus, visigots, vàndals,...) eren pobles del nord-est d'Europa, i així van sorgir els regnes germànics. A nosaltres ens van envair els **Visigots**, aquests van continuar emprant el llatí i van portar la religió arriana, creant un conflicte amb el cristianisme catòlic. Al segle VIII els visigots van ser envaïts pels **musulmans** del nord d'Àfrica que van aportar la religió musulmana i altres llengües com ara l'Àrab, el Berber, Tamazight, Amazic,... Els àrabs van passar els Pirineus i van arribar fins a Poitiers on van ser vençuts per Carles Martell, un noble franc. El seu nét Carlemany va crear l'anomenada Marca Hispànica, una fortalesa militar que anava des de Pamplona, passant pels Pirineus, fins al Llobregat. Arribaven d'aquesta manera els **francs** a Sant Joan Despí, així com una altra llengua, el francès, conjuntament amb altres costums i tradicions.

La nostra història segueix i Ramon Berenguer I va comprar els comtats francesos de Carcassona i la dinastia dels Berenguer van conquerir Occitània i el Languedoc i va incorporar-se una altra llengua: l'occità. Al segle XII van conquerir Tarragona on vivien els **Jueus** que ja eren presents en temps visigots; i van afegir-hi la llengua hebrea i la seva religió jueva. El casament de Ramon Berenguer IV amb Peronella d'Aragó (corona catalanoaragonesa) va fer que entréssim amb contacte amb el **poble Aragonès**, una altra llengua, l'aragonès, i el casament a l'època Moderna de Ferran VII amb Isabel la Catòlica va fer comunicar-nos amb els **Castellans** i es va fer aparèixer una altra llengua: el castellà, amb altres costums.

D'aquesta forma podem comprovar com a principis del segle XV a Catalunya i també a Sant Joan Despí, per la seva proximitat amb Barcelona, ciutat de més poder a Catalunya i Corona catalanoaragonesa, hi havia una gran MULTICULTURALITAT. Ens trobem que a Catalunya hi vivien cristians, jueus (calls o jueries), musulmans (moreries o aljames), francesos, castellans, aragonesos, amb una població que parlaven o escrivien en català, castellà, llatí, occità, francès, berber, àrab, hebreu, etc. Però el futur d'aquesta multiculturalitat va canviar quan aquests pobles: musulmans, jueus, berbers, sarraïns, etc. van ser expulsats per la força pels Reis Catòlics. Durant molts anys, arreu del Món, l'afany i l'ambició de poder sense mesura i egoisme per part de l'home ha fet que llegir la història dels nostres avantpassats pugui arribar a ser devastador, trist i desolador. Però, malgrat tot, la societat ha evolucionat a millor en l'àmbit, polític, econòmic, etc. Per exemple, hem passat de monarquies absolutes a règims democràtics i constitucionals; d'operar una apendicitis amb un ganivet ardent i una bona dosi d'alcohol al cos a un bisturí, anestèsia i quiròfan; de traslladar-nos amb

carro a fer-ho amb cotxes, trens d'alta velocitat, transatlàntics o avions; de comunicar-nos per carta amb un "eternus tempo" a poder-ho fer per telèfon, fax, correu electrònic; de pagar per poder practicar una religió a la llibertat de poder practicar-ne qualsevol; de la imposició ideològica a la llibertat ideològica i d'expressió, i un llarg etcètera. Per tant i en conseqüència, també calia evolucionar a nivell d'educació sociocultural i tard o d'hora havíem de passar d'una Multiculturalitat a una Interculturalitat i Diversitat.

Durant els anys 50-60-70, Sant Joan Despí va viure una de les onades més importants d'immigració. Habitants d'altres pobles com ara Galícia, Andalusia, Extremadura o Múrcia, principalment, van arribar buscant una millor qualitat de vida, i els catalans els van acollir. Molts dels que avui són de Sant Joan Despí tenen les seves arrels a uns altres llocs; de fet els que avui són acollidors d'immigrants abans havien estat acollits com a tals. Actualment, són aquests els qui, utilitzant l'empatia, millor poden entendre aquests nous immigrants i lluitar per una convivència tolerant i respectuosa. Actualment, fruit de la globalització, entenent per globalització el procés que s'ha donat com a resultat de forma natural del desenvolupament històric del capitalisme en incrementar-se l'obertura i la liberalització dels mercats a nivell mundial, els mitjans de comunicació i la publicitat han augmentat molt gràcies als avenços tecnològics i ha provocat unes onades d'immigració molt grans.

Però hi ha unes diferències respecte a les anteriors, no són migracions nacionals, sinó internacionals i intercontinentals, generant unes diferències molt més pronunciades i que van molt més lluny de la llengua o costums; parlem del color de la pell, d'una religió diferent, d'unes llengües sovint amb un altre alfabet, i el que és més important, no arriben només buscant una millor qualitat de vida, sinó que sovint ho fan per sobreviure, i en les nostres mans està lluitar per una veritable interculturalitat i diversitat. En les nostres mans està lluitar per una veritable interculturalitat on predomini la SOLIDARITAT, el RESPECTE, la IGUALTAT el DIÀLEG i L'EQUITAT. Només així aconseguirem evolucionar a nivell social i a nivell d'educació sociocultural. De res serveixen els coneixements científics o tecnològics si abans no hem après a CONVIURE des del DIÀLEG, la TOLERÀNCIA i el RESPECTE, ja que allò que ens farà créixer a nivell social serà "aprendre a ser persones" i, per extensió, "ciutadans". **SANT JOAN DESPÍ APOSTA PER LA INTERCULTURALITAT, PEL PLURALISME CULTURAL I PER LA DIVERSITAT CULTURAL.**